

Quan la patrona actual de Barcelona amaga la nostra història

Autor: Jordi Colomer

Data de publicació: 09-09-2022

En Jordi Colomer ens explica com van desaparèixer dels carrers de Barcelona unes estàtues de catalans insignes.

En el quadre de l'Exposició Universal de l'any 1888 que tingué lloc a Barcelona es va instal·lar al passeig de Lluís Companys escultures representant 8 personalitats significatives de la nostra història. Diferents escultors van ser els encarregats de crear aquesta sèrie d'estàtues. Actualment, d'aquelles vuit escultures de bronze tan sols dues de les originals es conserven in situ: la que representa el pintor barroc Antoni Viladomat, amb la paleta a la mà, obra d'En Torquat Tasso i, a l'altra banda, la de l'almirall Roger de Llúria, amb armadura i espasa, feta per En Josep Reynés.

També hi havia al passeig la figura del darrer conseller en cap, Rafel Casanova, de l'artista Rossend Nobas, que fou traslladada del seu lloc original fins a la cantonada de la Ronda de Sant Pere amb el carrer Ali-Bei, on diuen que va caure ferit. El transferiment de les estàtues es féu l'any 1914, moment en què la imatge fou col·locada sobre un pedestal esculpit per En Josep Llimona. Al passeig, en el seu lloc, hi aparegué una altra escultura d'un altre personatge, En Pau Claris, el president de la Generalitat que va proclamar la República Catalana durant la Guerra dels Segadors al 1641, obra d'En Rafel Atché (1917). Les estàtues d'En Viladomat i d'En Roger de Llúria foren llevades l'any 1937, i el monument a En Pau Claris fou amagat en un magatzem, durant dècades, fins que va ser reinstal·lat a la via pública després de la mort del dictador espanyol Franco, l'any 1977.

Les cinc estàtues desaparegudes

Els altres cinc prohoms i il·lustres catalans solament els coneixem gràcies a antigues fotografies. Aquests eren:

L'arquitecte Jaume Fabre, que començà la catedral de Barcelona, de Pere Carbonell; l'historiador Bernat Desclot, conegut per haver escrit la segona de les quatre grans Cròniques ?el Llibre del rei En Pere?, estàtua feta per Manuel Fuxà; i el comte Guifré, fundador de la dinastia comtal de Barcelona, obra d'En Venanci Vallmitjana.

Els altres dos eren el comte Ramon Berenguer el vell, de Josep Llimona, i Pere Albert, important jurista i eclesiàstic català que fou canonge de la catedral de Barcelona de l'any 1233 fins a la seva mort, esdevinguda l'any 1261. Fou el primer jurista que va provar de relligar el dret romà als usos i costums catalans. La seva estàtua era obra d'Antoni Vilanova.

El comte Ramon Berenguer el vell, de Josep Llimona, i el jurista Pere Albert, d'Antoni Vilanova.

L'arquitecte Jaume Fabre, que començà la catedral de Barcelona, de Pere Carbonell; l'historiador Bernat Desclot, autor d'una de les quatre cròniques, feta per Manuel Fuxà, i el comte Guifré, obra de Venanci Vallmitjana.

Aquestes cinc estàtues de bronze van ser eliminades després de la guerra d'Espanya (1936-1939), quan el nou règim va voler tornar a posar la imatge de la Mercè al capdamunt de la seva basílica barcelonina. Recordem que la Mercè fou consagrada com a única patrona de la capital després de ser acceptada pel Papa Pius IX a petició de 70 nobles barcelonins (1868). La imatge original, de Maximí Sala, fou instal·lada l'any 1888, però desaparegué durant la guerra d'Espanya, aprofitada per a fer-ne material bèl·lic. Un cop acabada la guerra i ocupada Catalunya, els franquistes volgueren que aquesta patrona tornés a destacar sobre els teulats de la ciutat i per a això feren fondre el bronze d'aquestes cinc estàtues trobades en un magatzem. Així, l'any 1959, el bronze de les cinc imatges fou aprofitat per fabricar una estàtua de la Mercè, obra dels germans Oslè.

Escultura que corona la cúpula de la Basílica de la Mercè de Barcelona.

Eliminar estàtues i substituir Santa Eulàlia

D'aquesta manera, el règim dictatorial espanyolista havia aconseguit dues coses. La primera, fer impossible el retorn d'aquestes cinc estàtues a la via pública i delir de la nostra memòria col·lectiva uns personatges que demostraven que Catalunya fou una nació poderosa, amb reis, estat, exèrcit i grans militars, llengua i cultura pròpia, artistes, i grans científics i intel·lectuals.

La cripta de Santa Eulàlia a la Catedral de Barcelona.

La segona, reforçar la imatge de la Mercè en detriment de Santa Eulàlia. Recordem que el penó d'aquesta antiga patrona té una connotació històrica molt significativa, car onejà al balcó de la Casa de la Vila el juliol del 1713 quan el Consell de Cent, durant la guerra de Successió, prengué la determinació de no retre's. En la fase crucial de la batalla de l'11 de setembre del 1714, En Rafel de Casanova, conseller en cap, féu treure la bandera de Santa Eulàlia a fi d'encoratjar la lluita de les tropes catalanes. Hi havia tanta fe dipositada en la patrona, que la bandera de Santa Eulàlia animà els assetjats a envestir impetuosament els agressors estrangers i àdhuc els féu recular. La imatge de Santa Eulàlia guarnia l'estendard que enarborà En Rafel de Casanova quan fou ferit durant la darrera escomesa durant la defensa de la ciutat contra les tropes d'ocupació borbòniques franco-castellanes.

Caldrà exigir als nostres polítics que aquestes estàtues siguin restituïdes al Passeig de Lluís Companys? No sols seria un desgreu envers aquests prohoms il·lustres de la nostra Història, sinó un deure per restablir la nostra memòria col·lectiva i el nostre orgull nacional.

Jordi Colomer

BIBLIOGRAFIA

- EDU GARCIA, "Vuit estàtues al passeig", web Barcelona es poderosa;
<http://barcelonatiene poder.blogspot.com/2012/06/vuit-estatu es-al-passeig.html>
- "Passeig de Lluís Companys", Viquipèdia
- "Pius IX va acceptar la Mercè com a patrona de Barcelona el 1868", La Vanguardia, 24 de setembre del 2019